

VASTGOEDSTURING

NIEUWE STIJL

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

INTEGRALE

VASTGOEDSTURING

A

Corporate Real Estate Management

> Sturingsmodellen door de jaren en sectoren heen

B

Maatschappelijk Rendement

> Public value in Nederlands vastgoed

C

Vastgoed Analytics

> Van vastgoedinformatie naar overzichtelijk inzicht

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

VASTGOEDSTURING

NIEUWE STIJL

A

Corporate Real Estate Management

> Sturingsmodellen door de jaren en sectoren heen

B

Vastgoed Analytics

> Van vastgoedinformatie naar overzichtelijk inzicht

C

Maatschappelijk Rendement

> Public value in Nederlands vastgoed

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

1983 CORPORATE REAL ESTATE

Rediscover your company's real estate

*How you can learn
when and how to profit more—
not less—
from the properties
your company owns*

*Sally Zeckhauser and
Robert Silverman*

*In the wave of real estate
hysteria that hit the
United States in the last
part of the 1970s, it seemed
companies, like many
American citizens, were
high. Big deals made*

*Sally Zeckhauser is presi-
dent and Robert Silver-
man is vice president of
Harvard Real Estate, Inc.,
which manages Harvard
University's commercial
and residential properties*

Corporate real estate—the land and
buildings owned by companies not primarily in the
real estate business—is an aspect of corporate affairs
largely ignored in boardrooms across the country.
Results of a recent study conducted by Harvard Real
Estate, Inc., a subsidiary of Harvard University, confirm

The Harvard Study:

van de balans

CRE belangen
zijn groot

evalueert CRE niet

CRE wordt
genegeerd

“Wij zitten niet
in vastgoed”

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DE CORPORATE REAL ESTATE

EVOLUTIE

“Wij zitten
niet in
vastgoed”

Zeckhauser, 1983

Geen idee...

Veel bedrijfs-
vastgoed trekt
raiders aan.

Ambrose, 1990

Ehm... Moment.

Vastgoed is
onze vijfde
business
resource.

Joroff, 1993

Niet zeker.

Dispositie is
waardecreatie.

Slovin, 1995

Weet het bijna zeker

Vraag maar
wat je wilt
weten!

Brounen, 2011

Wat wil je weten?

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 1

FASE IN OVERZICHT

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

Niet zeker.

Ehm... Moment.

Geen idee...

DIMENSIE 1

FASE IN OVERZICHT

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

Niet zeker.

Ehm... Moment.

Geen idee...

DE CORPORATE REAL ESTATE EVOLUTIE

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

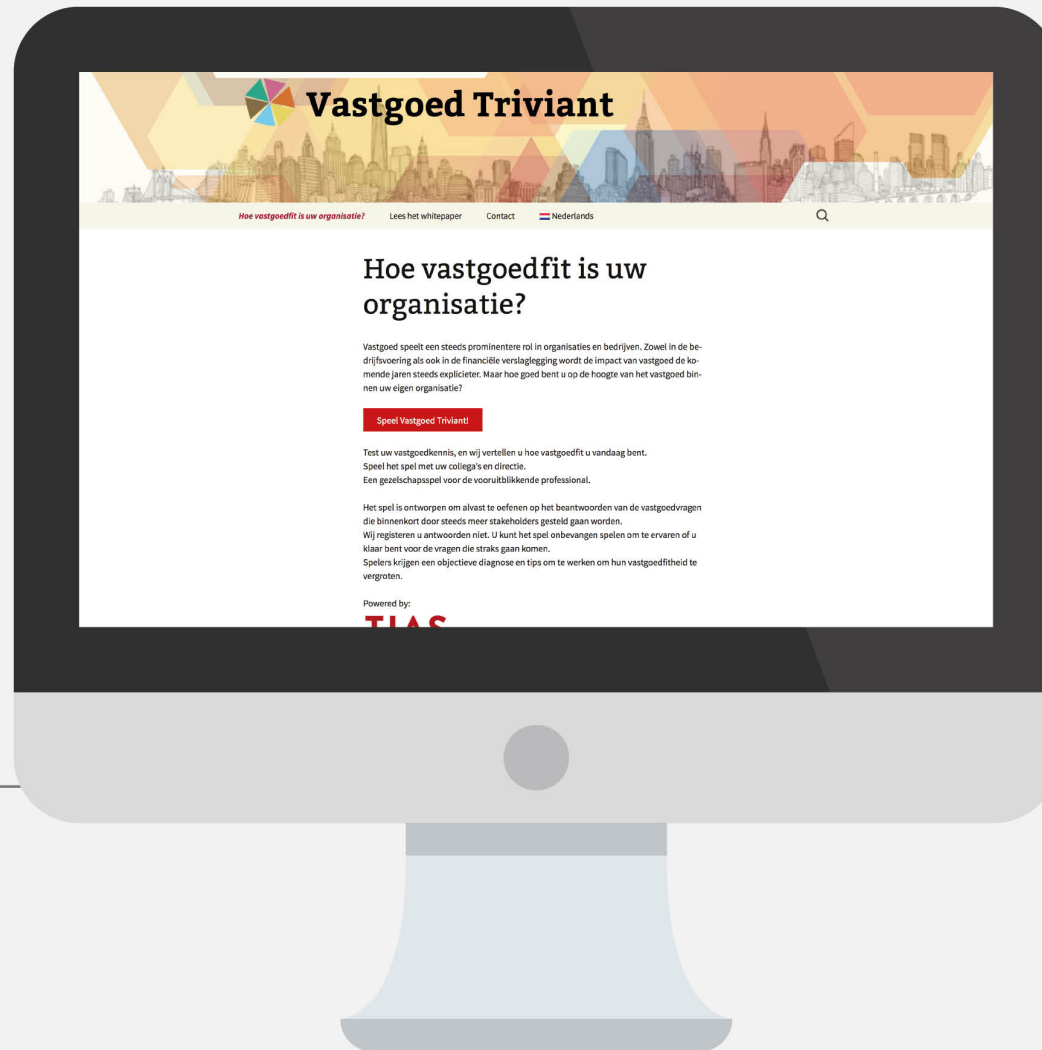
Niet zeker.

Ehm... Moment.

Geen idee...

DE CORPORATE REAL ESTATE

EVOLUTIE

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

Niet zeker.

Ehm... Moment.

Geen idee...

A01

Hoeveel objecten telt uw vastgoedportefeuille?

A02

Hoe lang lopen uw huurcontracten nog?

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DE CORPORATE REAL ESTATE

EVOLUTIE

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

Niet zeker.

Ehm... Moment.

Geen idee...

5 VASTGOEDFASEN

DE PRAKTIJK

Vastgoedevoolutie

'99

FASE 1

'01

FASE 2

'04

FASE 3

'08

FASE 4

'10

FASE 5

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 2

VASTGOEDROL IN ORGANISATIE

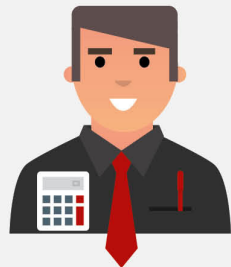
facility
management

TASK MASTER

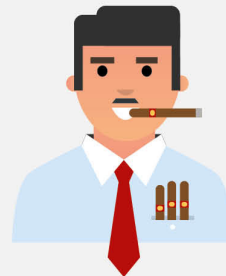
property
management

CONTROLLER

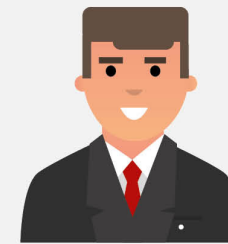
asset
management

DEALMAKER

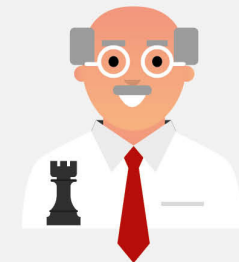
portfolio
management

ENTREPRENEUR

corporate
strategy

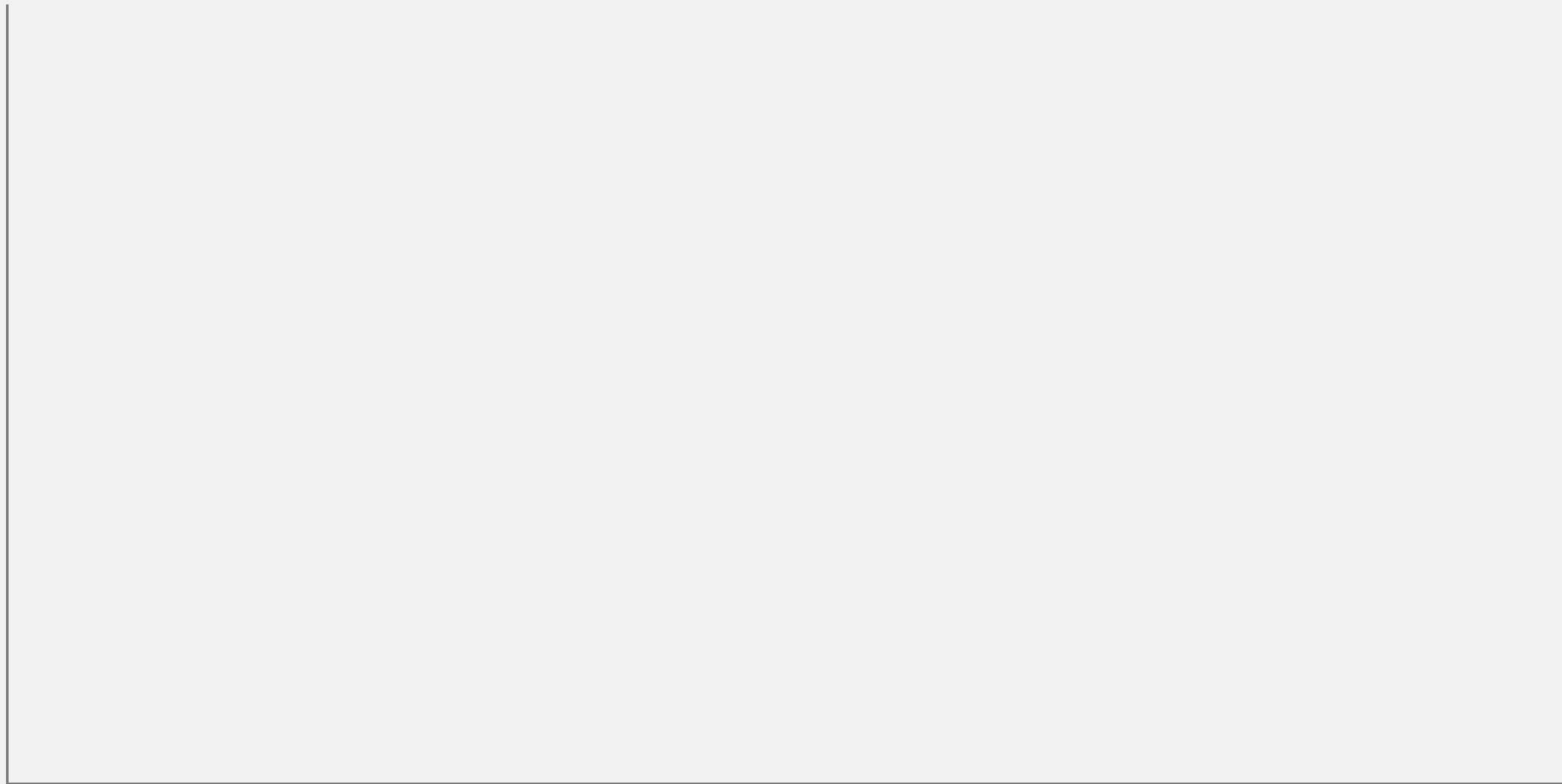
STRATEGIST

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 2

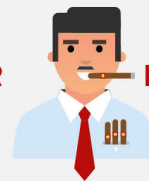
VASTGOEDROL IN ORGANISATIE

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

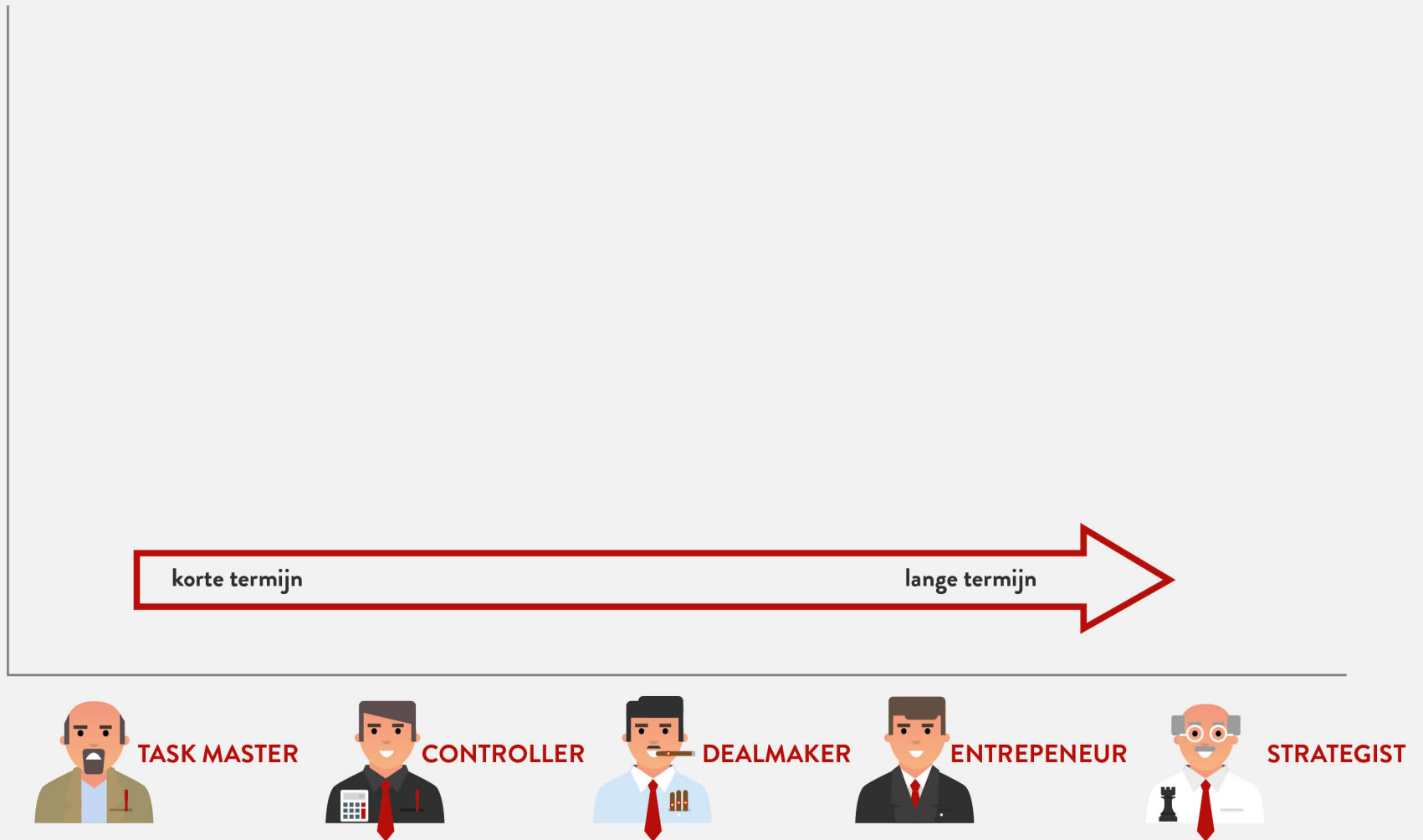
ENTREPRENEUR

STRATEGIST

DIMENSIE 2

VASTGOEDROL IN ORGANISATIE

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

Niet zeker.

Ehm... Moment.

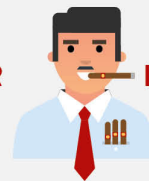
Geen idee...

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

ENTREPRENEUR

STRATEGIST

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

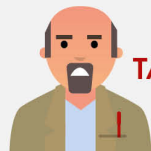
Niet zeker.

Ehm... Moment.

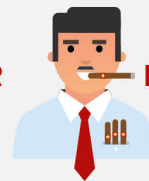
Geen idee...

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

ENTREPRENEUR

STRATEGIST

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

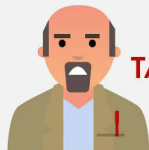
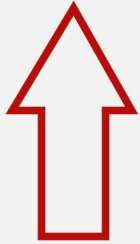
Niet zeker.

Ehm... Moment.

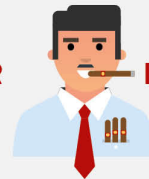
Geen idee...

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

ENTREPRENEUR

STRATEGIST

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

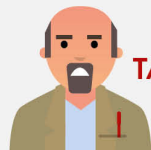
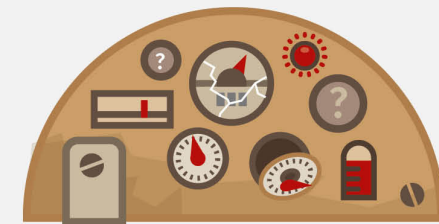
Niet zeker.

Ehm... Moment.

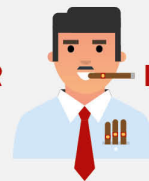
Geen idee...

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

ENTREPRENEUR

STRATEGIST

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

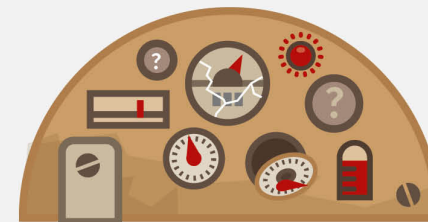
Niet zeker.

Ehm... Moment.

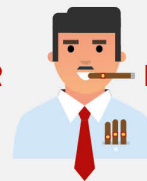
Geen idee...

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

ENTREPRENEUR

STRATEGIST

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

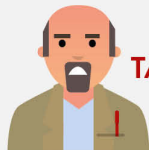
Niet zeker.

Ehm... Moment.

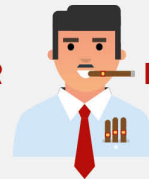
Geen idee...

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

ENTREPRENEUR

STRATEGIST

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

CEO

Corporate Real Estate

Facility Management

Operations

Primair Proces

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DIMENSIE 3

VASTGOEDSTURING NIEUWE STIJL

Wat wil je weten?

Weet het bijna zeker

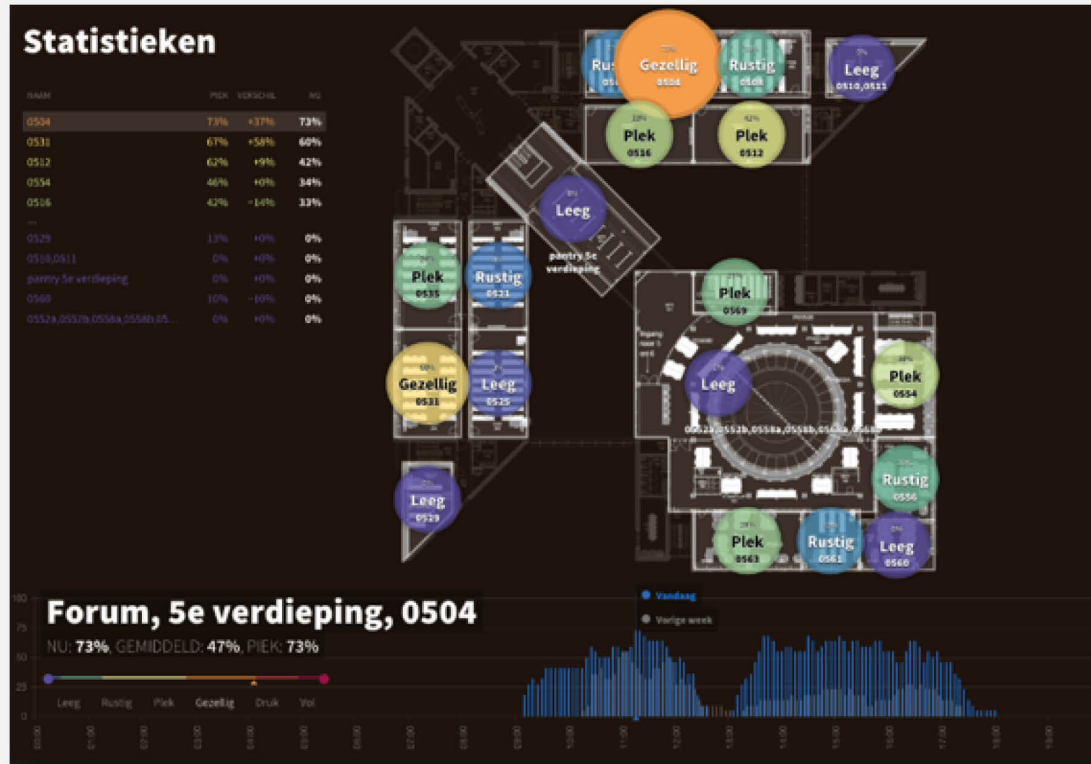
Niet zeker.

Ehm... Moment.

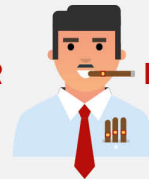
Geen idee...

TASK MASTER

CONTROLLER

DEALMAKER

ENTREPRENEUR

STRATEGIST

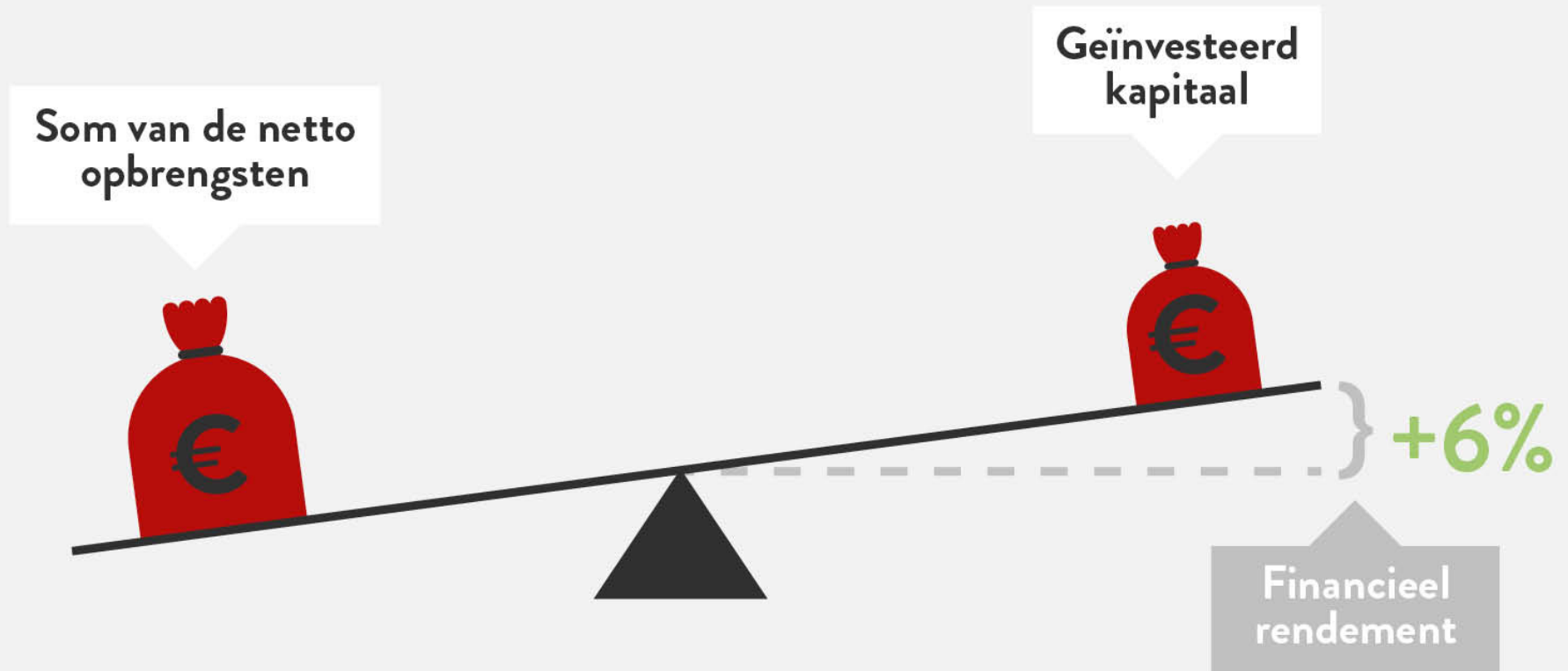
TIAS

SCHOOL FOR BUSINESS AND SOCIETY

INTEGRALE VASTGOEDSTURING

- A** *Corporate Real Estate Management*
> Sturingsmodellen door de jaren en sectoren heen
- B** **Maatschappelijk Rendement**
> Public value in Nederlands vastgoed
- C** *Vastgoed Analytics*
> Van vastgoedinformatie naar overzichtelijk inzicht

TERUG NAAR DE KERN: RENDEMENT

TERUG NAAR DE KERN: RENDEMENT

Som van de netto
opbrengsten

Geïnvesteed
kapitaal

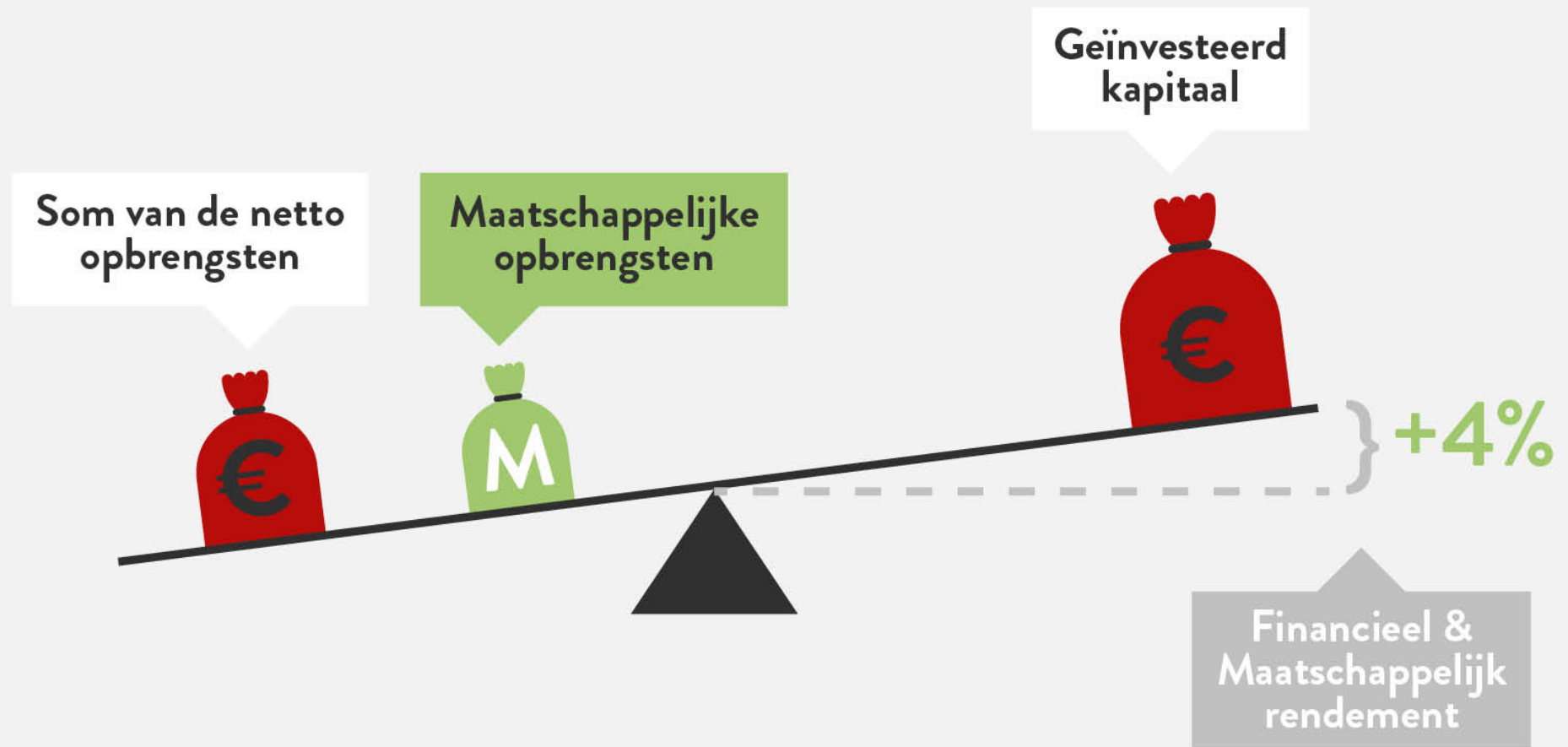
-4%

Financieel
rendement

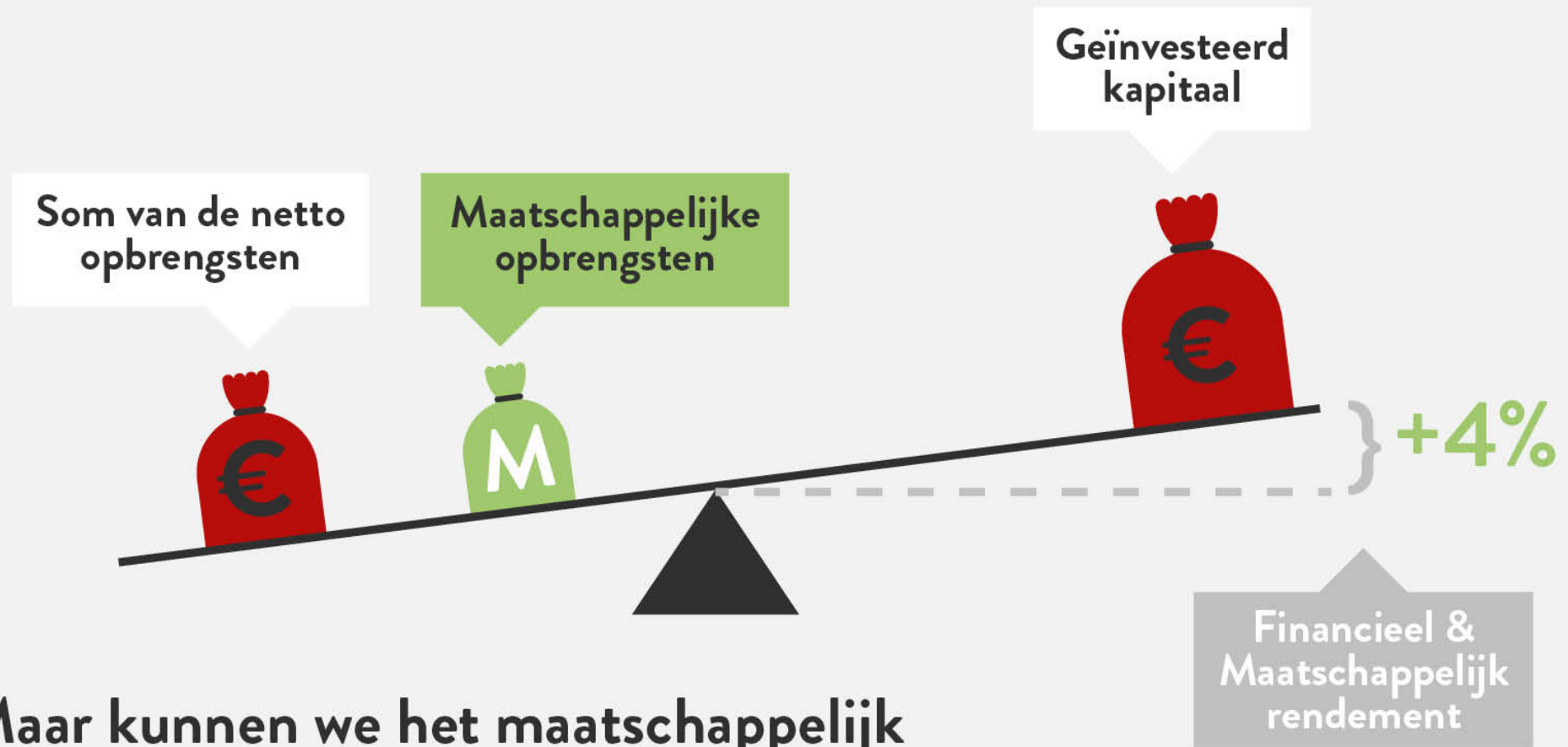
TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

WAT IS DAN MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT?

WAT IS DAN MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT?

Maar kunnen we het maatschappelijk rendement in dezelfde eenheden meten?

EEN LASTIG DILLEMA

33 X "Maatschappelijke Doelen"

7 X "Maatschappelijk Rendement"

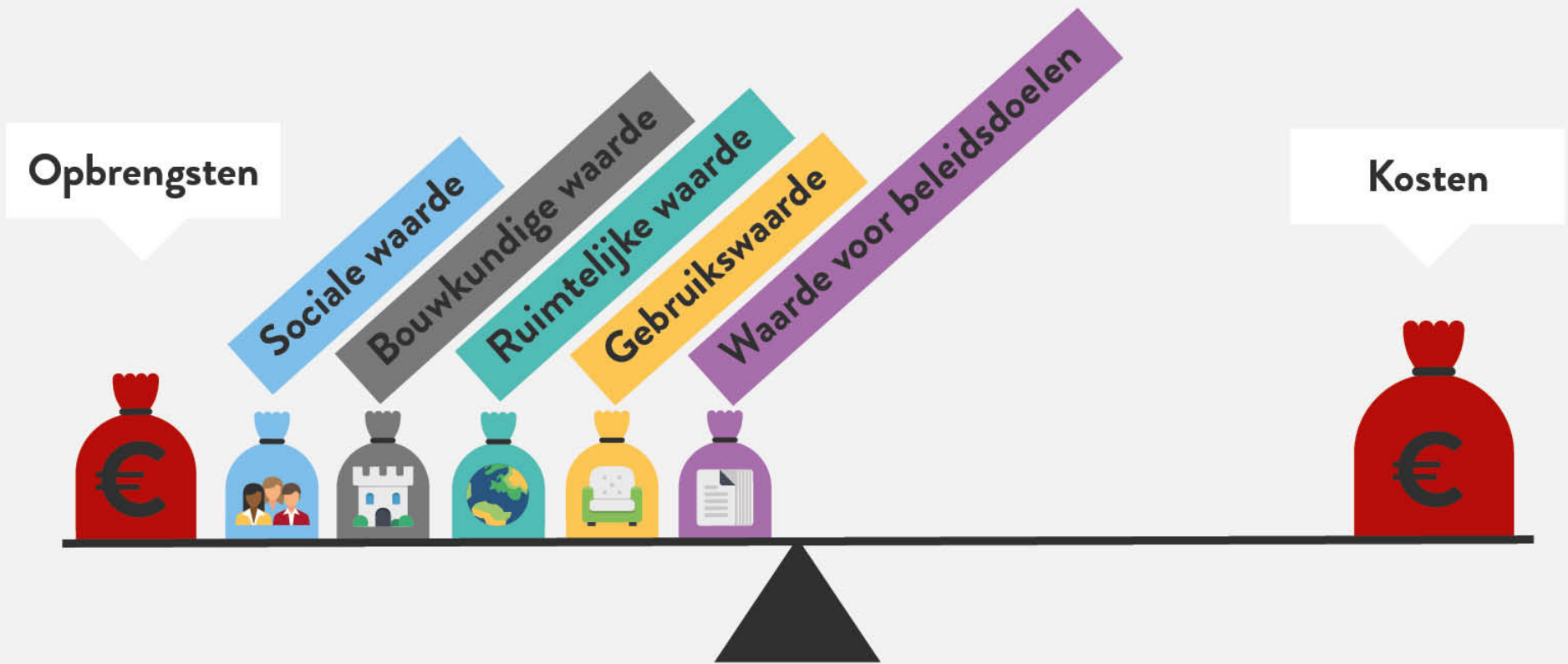
Dilemma tussen twee publieke doelen
Het streven van het kabinet naar het halen van financiële én maatschappelijke doelen met vastgoed kan zorgen voor frictie. Twee publieke doelen strijden om voorrang:

- Het optimaliseren van het financieel belang: het afwegen van incidentele en structurele kosten en opbrengsten van een vastgoedbeslissing.
- Het optimaliseren van het beleidsmatig belang, waarbij vastgoed ondersteunend is aan het beleid. Binnen dit publieke doel kan ook frictie optreden, omdat het beleidsmatig belang van de rijksoverheid niet altijd parallel loopt met dat van de lokale overheden.

Streven naar zowel maatschappelijk als financieel rendement berekent een afweging maken tussen het bijdragen aan het beleid van Rijk, provincie of gemeente en de financiële doelen die worden nagestreefd met vastgoed. Nu is niet transparant hoe de afweging tussen beide doelen plaatsvindt.

Een randvoorwaarde voor transparantie is dat het rvsb inzicht heeft in alle structurele en incidentele kosten en opbrengsten van de panden in de vastgoedportefeuille. Op basis daarvan is het mogelijk om in beeld te brengen wat het bijdragen aan financiële en maatschappelijke doelen kost en oplevert. En hoe vervolgens de afweging tussen verschillende alternatieven heeft plaatsgevonden. Als het rvsb een sluitend kostprijsmodel heeft ontwikkeld, kan dat behulpzaam zijn bij het inzichtelijk maken van alle kosten en opbrengsten.

6 WAARDENBEGRIPPEN

STUREN OP MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT

BELEIDSPERSPECTIEF

VASTGOEDPERSPECTIEF

STRATEGISCH

BELEIDSKADERS
RIJK

WAARDE VOOR
BELEIDSDOELEN

FINANCIËLE
KADERS RIJK

FINANCIËLE
WAARDE

OPERATIONEEL

SOCIALE
WAARDE

GEbruikers-
WAARDE

BOUWKUNDIGE
WAARDE

RUIMTELIJKE
WAARDE

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DOELMATIGE UITVOERING VAN RIJKSDIENSTEN

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DOELMATIGE UITVOERING VAN RIJKSDIENSTEN

BELEIDSPERSPECTIEF

VASTGOEDPERSPECTIEF

STRATEGISCH

Doelmatige uitvoering van rijksdiensten

Aantal m² nieuwe huisvesting

Benodigde investering

Huisvestingslasten per werkplek

OPERATIONEEL

Bijdrage aan productiviteit, welzijn, innovatie

Conditie score

Score voor veiligheid

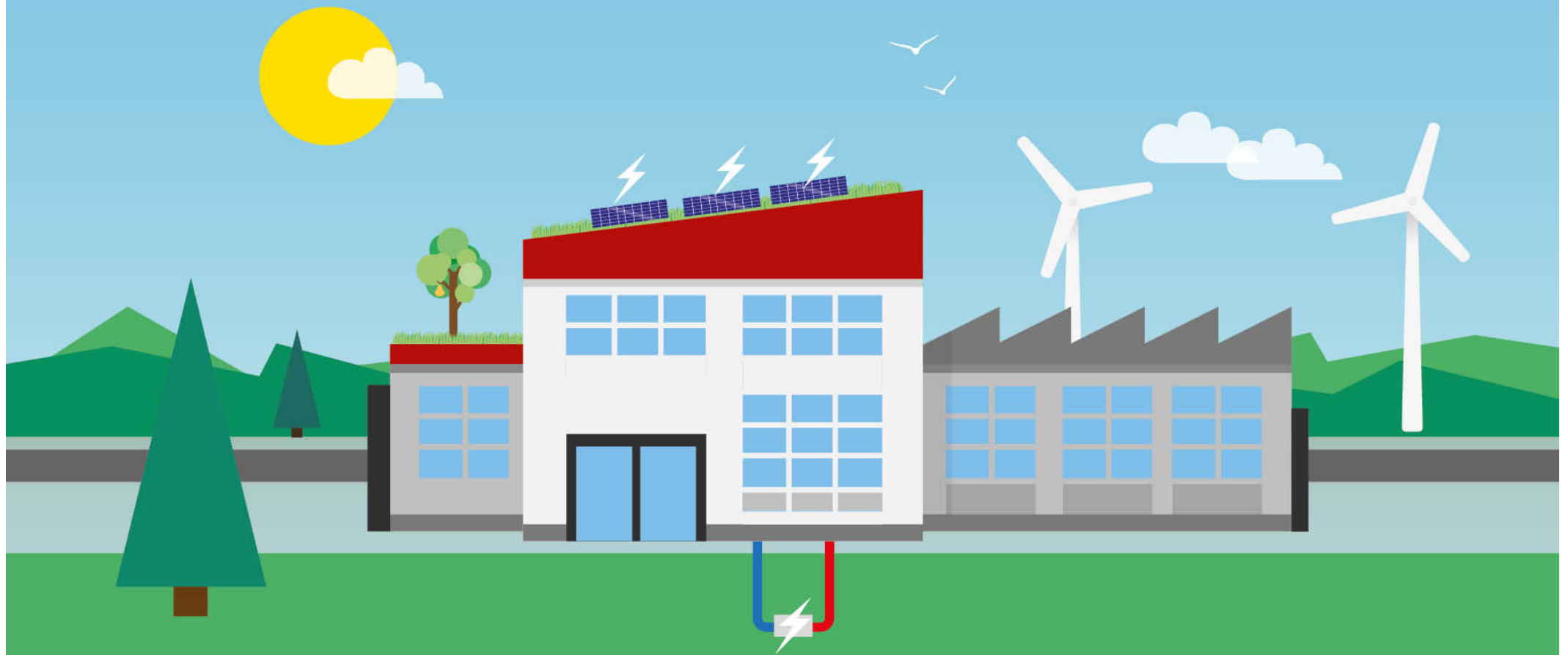

TIAS

SCHOOL FOR BUSINESS AND SOCIETY

ENERGIENEUTRAAL IN 2050

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

ENERGIENEUTRAAL IN 2050

BELEIDSPERSPECTIEF

VASTGOEDPERSPECTIEF

STRATEGISCH

Energie
neutraal
in 2050

Norm voor
jaarlijkse reductie
CO2 uitstoot
gebouwen
energieneutraal

Kosten
verduurzaming

Waarestijging
vastgoed agy
verduurzaming

Budget voor
verduur-
zaming

OPERATIONEEL

Maat voor duurzaam
gedrag (jaarlijkse
energieverbruik)

Energieprestatie
gebouw (labelspron-
gen)

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

STUREN OP MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT: **AGENDA**

Identificeer vastgoeddoelen:

- > Aard beleidsterrein -> defensie versus koninklijk huis
- > Aard vastgoed(des)investering -> gebiedsontwikkeling versus huur kantoorpand
- > Aard vastgoedbeleid -> verduurzaming versus veiligheid

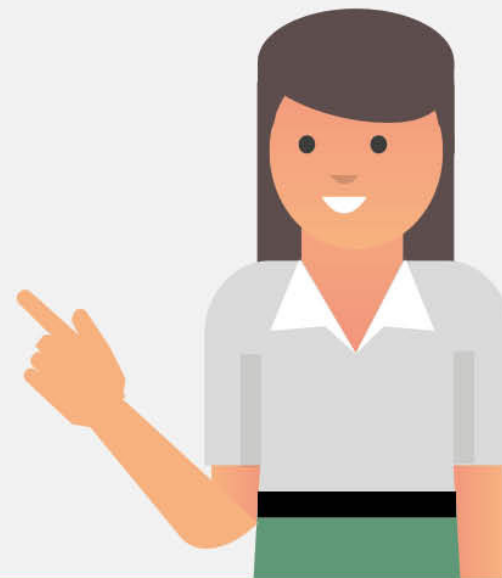
Elk vastgoeddoel kent eigen kpi's

Herken deze doelen en kpi's

Een data-gedreven organisatie helpt!

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

NEVER STOP ASKING

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

www.tias.edu